Legionella Preventie

In industriële omgeving

Koelwaterdag

7 december 2017

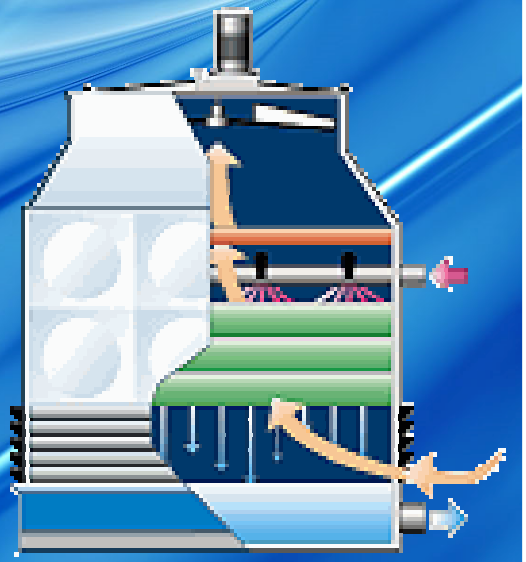

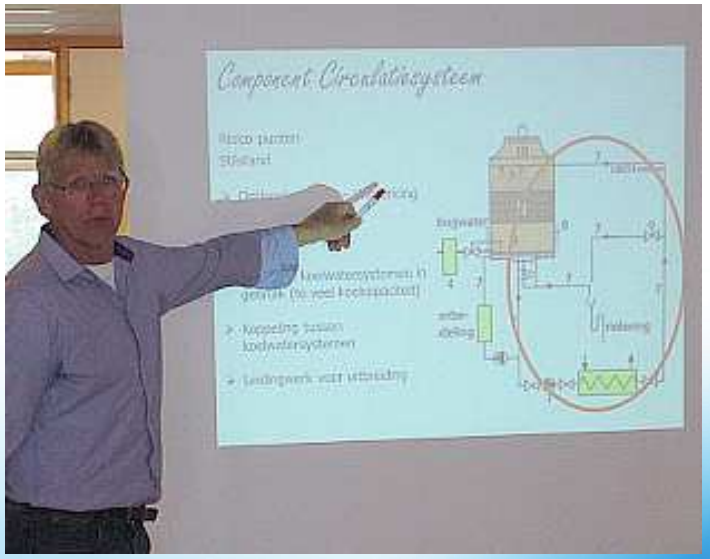

Fetze Jan Kooistra

Senior adviseur

Drink- en proceswater

KALSBEEK

Waarom deze presentatie.

Informatie verstrekking

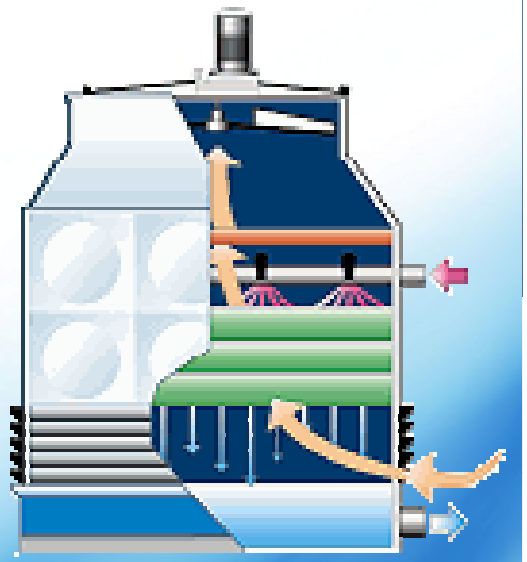

- over Legionella Preventie
  in open recirculerende koelwatersystemen

- invulling geven aan wet- en regelgeving
- risico analyse en beheersplan

- Doel - Legionella Preventie in de praktijk
  - Verdieping en verbreding van kennis

Wetgeving van kracht voor koeltoren

Arbowet en Wet milieubeheer

Wetgeving van kracht voor koeltoren

Arbowet en Wet milieubeheer

Wetgeving van kracht voor koeltoren

Arbowet en Wet milieubeheer

SHE / QESH managers

Maintenance managers

Operationeel managers

Hoe gaan we pragmatisch invulling geven aan wetgeving

Wetgeving (1) van kracht voor koeltoren

Arbowet: 1 januari 2007

Arbeidsomstandighedenwet artikel 5. lid 1

Werkgever dient een RI&E uit te voeren

Arbobesluit 4.85 geeft regels voor het uitvoeren RI&E

In Arbobesluit 4.87a zijn specifieke maatregelen en eisen opgenomen gericht op het beperken van blootstelling aan legionella bacteriën afkomstig van koeltorens.

Wetgeving (3)

Kernpunten

Kernpunten om de groei van Legionella en de verspreiding van legionella te voorkomen zijn:

- **een juist ontwerp,**

  zodat de groei van legionella en de vorming en verspreiding van aerosolen zoveel mogelijk worden vermeden.

- **waterbehandeling en beheer toepassen,**

  zodat groei van biofilm wordt voorkomen.

- **doelmatig onderhoud en inspectie.**

een juist ontwerp

In de praktijk wordt in de ontwerpfase te weinig rekening gehouden met het voorkomen van stilstand in een nieuw koelwatersysteem.

Maar ook met voorzieningen ten behoeve van eenvoudiger uitvoeren van inspecties aan een natte koeltoren.

Doelmatig onderhoud

Inspectie status druppelvangers

Schoonhouden natte koeltoren

Wetgeving (4)

Uitgangspunten

Focus op onderhoud en beheersmaatregelen;

a) verspreiding nevel beperken,

b) stilstand van water voorkomen,

c) schoonhouden,

d) waterbehandeling toepassen,

e) werking vlgns. specificatie waarborgen.

Wetgeving (5)

Uitgangspunten

Logboek / Register – vastleggen van:

uitgevoerde beheersmaatregelen;

verrichte onderhoudswerkzaamheden;

aangebrachte wijzigingen in de installatie of onderhoud;

uitkomsten van alle controles
(analyse resultaten en inspectieresultaten);

alsmede algemene bijzonderheden over de werking.

Deze aantekeningen worden tenminste drie jaar bewaard

Wetgeving

Beheersplan

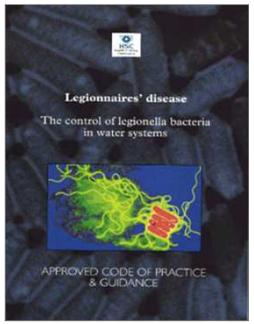

Inhoud Beheersplan Identificatie- en contactgegevens exploitant

Technische beschrijving

verantwoordelijkheden

Risico analyse

beheersplan

Calamiteitenplan

Evaluatie/bijsturing

wijzigingen koeltoren, wijzigingen gebruik koeltoren

wijzigingen omgevingsfactoren

Wetgeving (7)

Uitvoering geven aan wet- en regelgeving

Verantwoordelijkheid

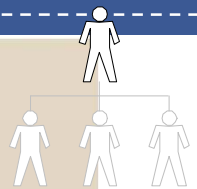

werknemer(s)/contracter

Verantwoordelijkheid binnen organisatie vastleggen:

- **de exploitant koelwaterinstallatie (Wm)**
- **Functionaris benoemen voor de uitvoering van het legionella beheer**

  (coördinator Legionella Preventie) beheer industriële watersystemen

Taken o.a.

- **uitvoeren risico analyses – opstellen beheersplannen**
- **opstellen van een calamiteiten plan**
- **controle op de uitvoering van de beheersplannen**
  (toetsing van de logboeken)
- **Regelmatig rapportage naar verantwoordelijke site**

Wetgeving (8)

Risico analyse

RISICO ANALYSE uitvoeren BEHEERSPLAN opstellen

Degene die een koeltoren drijft beschikt over een risicoanalyse en een legionella-beheersplan.

Risico analyse

Uitvoering geven aan wet- en regelgeving

Koeltoren – risico indeling omgeving

Risico-inventarisatie per component (modelbeheersplan)

Uitvoering – beheer koelwatersysteem

Risico analyse

indeling risico-categorie

Categorie	Locatie Koeltoren
1 (hoogste risico)	Koeltoren in de nabijheid (<200 mtr) van een ziekenhuis, verpleeghuis of andere (medisch georiënteerde) zorginstelling waar mensen verblijven met een verminderd immuunsysteem
2	Koeltoren in de nabijheid (<200 mtr) van bejaardentehuizen, hotels of andere gebouwen waarin zich veel mensen bevinden.
3	Industriële koeltoren in de nabijheid (< 600 mtr) van een woonomgeving
4 (laagste risico)	Koeltoren die op een afstand (> 600 mtr) staat van een woonomgeving

Risico analyse componenten benadering

Modelbeheersplan

ISSO publicatie 55.3

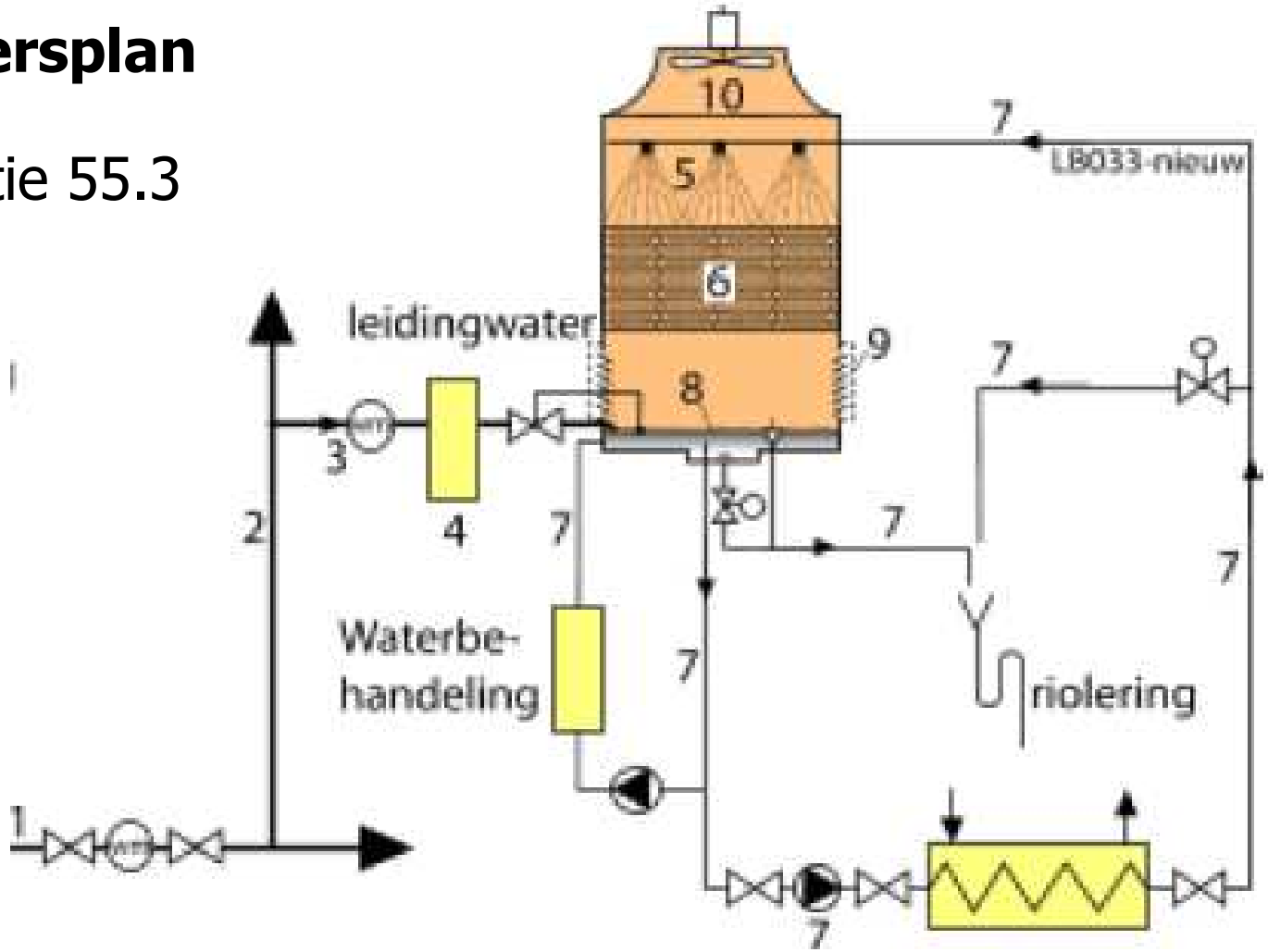

Risico analyse

component benadering modelbeheersplan 55.3

1. Grondstof
2. Leidingwaternet
3. Aansluitleiding
4. Watervoorbehandeling
5. Sproeisectie
6. Verdamping
7. **Circulatiesysteem**
   <u>Waterbehandeling</u>
8. Verzamelbak
9. Toevoerlucht
10. Uitblaaslucht druppelvangers

11.MANAGEMENT

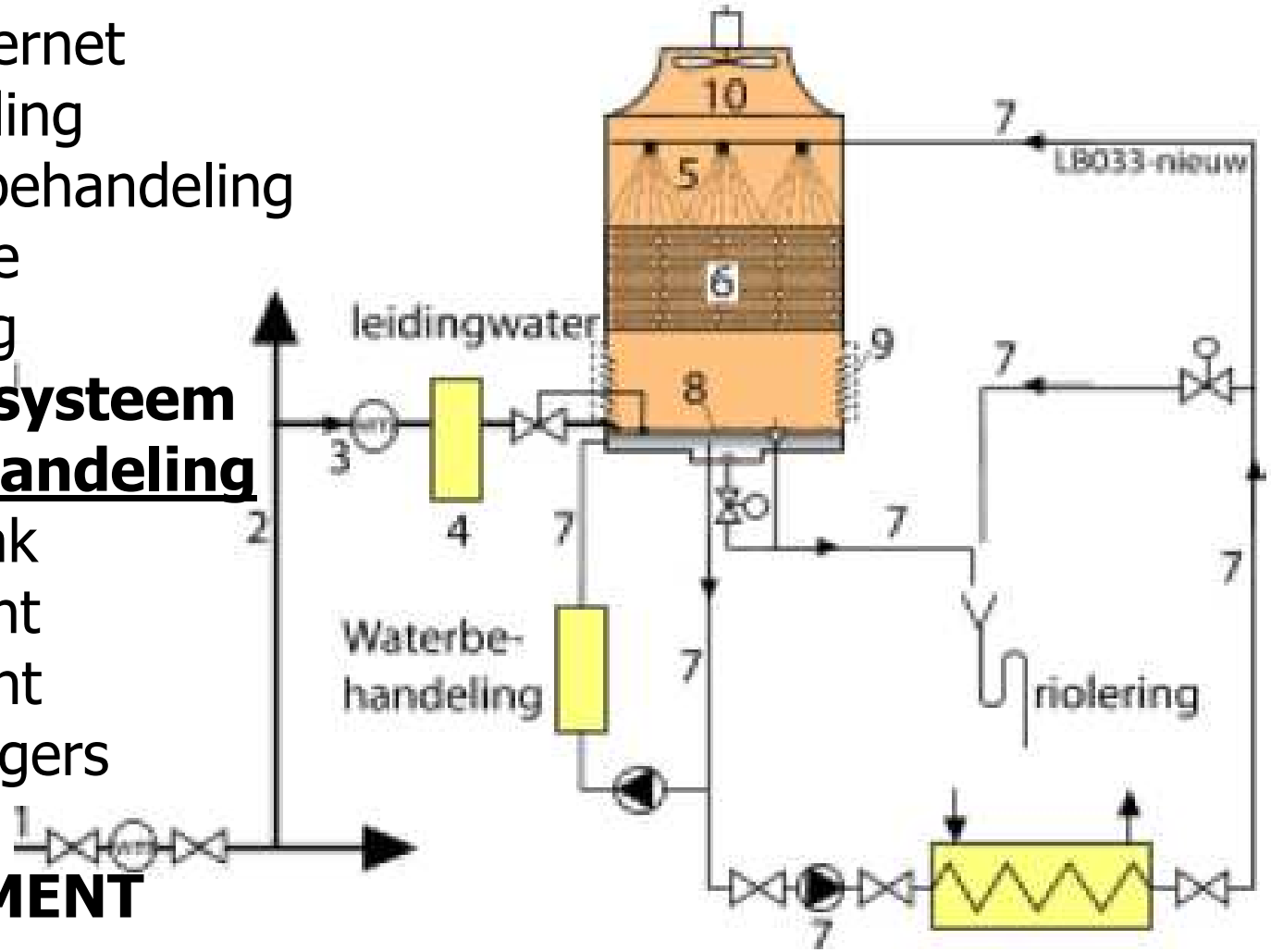

Risico analyse

component Circulatie systeem

Stilstand voorkomen

operators zijn zich hiervan vaak nog onvoldoende bewust!

omloopleidingen – Wintericing (25-50°C)

meerdere productielijnen

meerdere koelwatersystemen (koppelleiding)

zomer/winter bedrijf

leidingwerk in afwachting (uitbreiding)

gebruik koelers/warmtewisselaars A/B

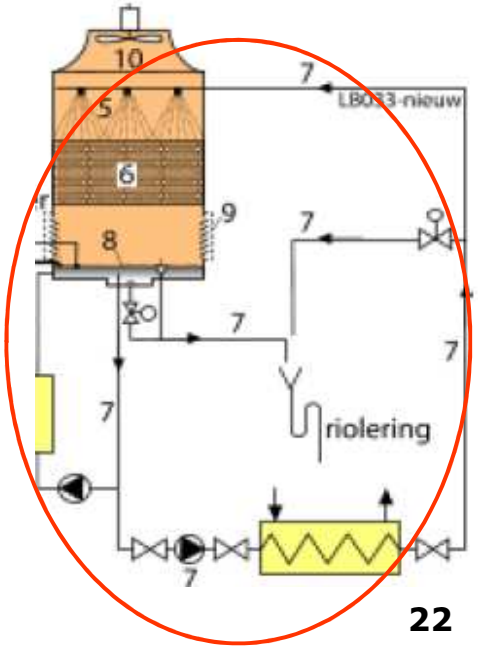

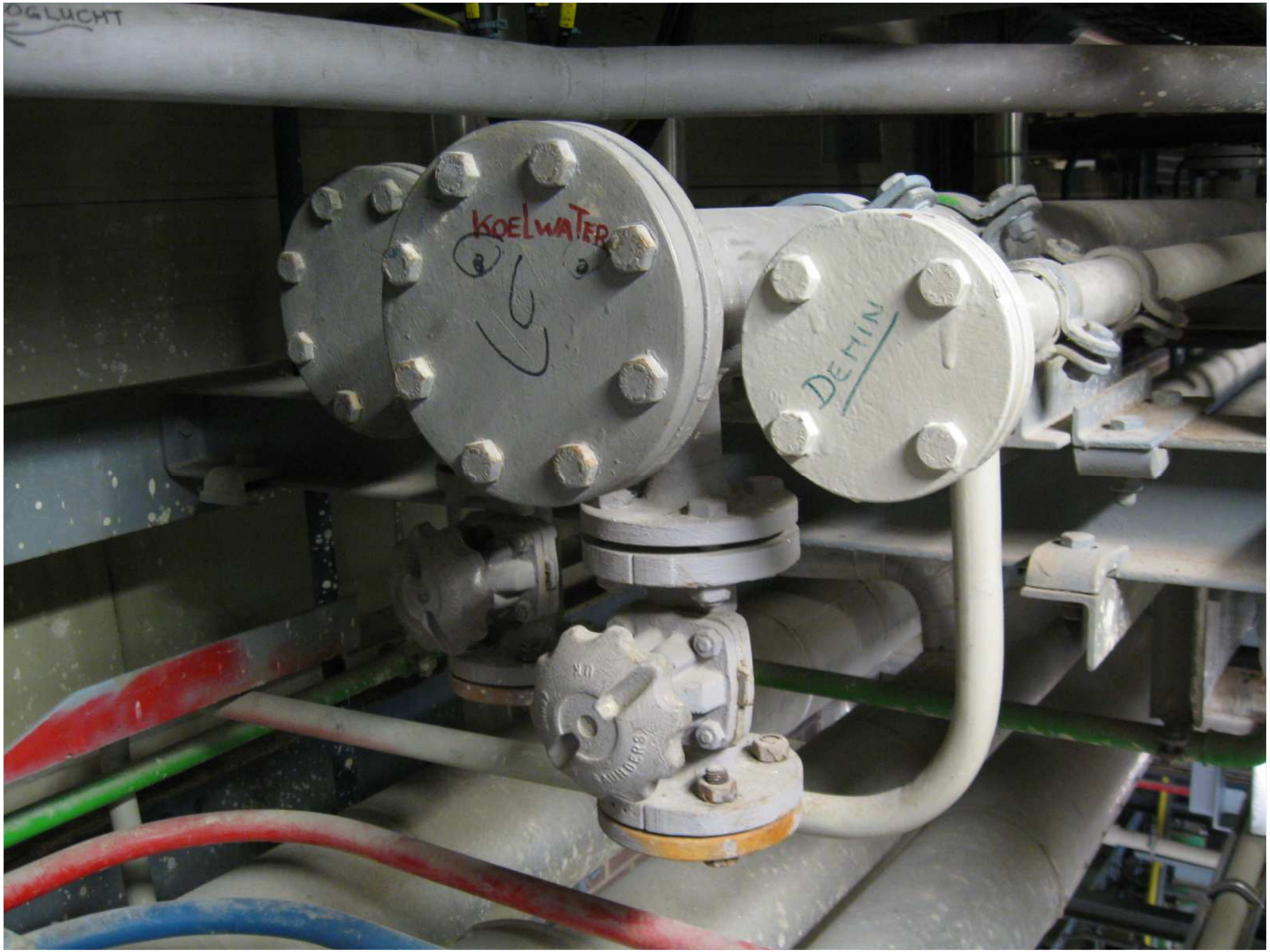
OGLUCHT
KOELWATER
DEMIN

Beheersplan

Uitvoering geven aan wet- en regelgeving

Uitvoering van de risico-inventarisatie,

opstellen beheersplan,

structurele maatregelen om koelwatersysteem beheersbaar te maken - organisatorisch \ technisch

Invulling geven aan het beheersplan

Het beheersplan is een juridisch document .

Indien het onderhoud van de koeltoren is gedelegeerd aan een installatie-, onderhouds- of waterbehandelingsbedrijf, is dat bedrijf juridisch medeverantwoordelijk in het kader van ketenaansprakelijkheid.

Eigen personeel

- **Productie Operators**
- **Maintenance /Technische dienst**

- **Derden onder andere:**

- **Waterbehandeling** toepassen
- **Periodiek onderhoud** uitvoeren
- **Reiniging koeltoren** schoonhouden

Invulling geven aan het beheersplan

arbo milieu veiligheid

Parameters
controleren

dagelijks
wekelijks acties
geleidbaarheid, pH, ORP,
controle dosering

ronde operators
vaak iedere shift

Kwartaal
legionella analyse

STILSTAND
voorkomen

koeltorens
pompen
warmtewisselaars
omloopleidingen

AUTOMATISERING

Waterbehandeling
toepassen

Vaak gekoppeld aan bijvoorbeeld controlekamer

controle op afstand

bijvoorbeeld DCS

Onderhoud
uitvoeren

periodiek visuele controle

(half)jaarlijks

Periodiek Onderhoud

SAP\
Maximo\
Ultimo\

operationeel	**operationeel**	**operationeel**	**maintenance**

Beheersplan afwijkingen

maatregelen bij legionella

Risicocategorie 1, 2 en 3	Plan van aanpak
< 100 KVE/l	A
100-1000 KVE/l	B
1000-10.000 KVE/l	C
10.000-100.000 KVE/l	D, E
> 100.000 KVE/l	E, F

Risicocategorie 4	Plan van aanpak
< 1000 KVE/l	A
1000-10.000 KVE/l	B
10.000-100.000 KVE/l	C
100.000-1.000.000 KVE/l	D, E
> 1.000.000 KVE/l	E, F

Overzicht van de verschillende acties		
A	Systeem is geheel onder controle.	Geen actie.
B	Controleer het behandelingsprogramma om te kunnen bepalen of alle doseringen in orde zijn.	Geen verdere actie of reden tot bezorgdheid.
C	Controleer het behandelingsprogramma en geef een extra dosering biocide. De spui moet gedurende deze actie gesloten zijn totdat de biocide voldoende is afgebroken. Ga terug naar het normale spuiregime.	(Her)bemonstering uitvoeren op Legionella.
	Bij een niet oxiderende biocide een alternerende biocide toepassen.	
D	Het systeem is matig vervuild en verdient onmiddellijk bijzondere aandacht. Online desinfectie en reiniging.	Doe onderzoek naar de oorzaak. (Her)bemonstering uitvoeren op Legionella.
E	Meld de situatie direct aan de GGD, milieudienst en/of Arbodienst	Controleer of werknemers / bezoekers mogelijk zijn blootgesteld aan aerosolen uit de besmettingsbron.
F	Het systeem is ernstig vervuild en vereist onmiddellijk extra aandacht.	
	Stop het systeem direct nadat de te koelen installatie is veiliggesteld.	
	Desinfectie en reiniging volgens procedure.	(Her)bemonstering uitvoeren op Legionella.

Actieplan: zie ook het AI-32, paragraaf 4.10) en de ISSO-publicatie 55.3 (paragraaf 3.6).

Beheersplan afwijkingen

maatregelen bij legionella

Calamiteitenplan Wie Wat Waar Wanneer

Welke verantwoordelijken moeten beslissingen nemen?

Plantmanager

QESH manager

Operationeel manager

Maintenance manager

Welke maatregelen worden genomen?

Wie moet geïnformeerd worden? Arbodienst omgevingsdienst, GGD – Telefoonnummers

Registreer genomen maatregelen

Beheersplan afwijkingen

1. Plan van Aanpak

7.12 Registratieacties na ontvangst uitslag analyse *legionella*

Werkwijze in geval van te hoge concentratie legionella.

Gebaseerd op bijlage 5 – AI-32 en of bijlage D ISSO publicatie 55.3

REGISTRATIEACTIES + Legionella		Uitvoerende partij	Legionella coördinator
Activiteit	**Omschrijving**	**Verantwoordelijke**	**datum**
Vaststellen calamiteit	De legionella coördinator stelt vast dat één of meerdere analyse resultaten voor legionella van het koelwatersysteem hoger liggen dan 100.000 kve/l	Legionella coördinator	
Melden aan arbodienst	De calamiteit wordt gemeld aan de directie en daarna aan de arbodienst	Legionella coördinator	
Instellen actieteam (stuurgroep)	Instellen van een actieteam dat in ieder geval bestaat uit: zie bijlage 8.4 manager service dienst hoofd gebouwbeheer coördinator legionella preventie gebouwbeheerder teamleider KAM PV en R / publicrelations en voorlichting	Legionella coördinator	
Vaststellen acties Verdelen acties	Vaststellen en verdelen in gezamenlijk overleg van de te ondernemen acties voor de volgende aandachtspunten:	Leden stuurgroep	
	Wat is de ernst van de calamiteit: hoe hoog wordt het risico van een legionella besmetting ingeschat.	Hoofd gebouwbeheer/ gebouwbeheerder/ Legionella coördinator	
Uit bedrijf nemen	Kan actie worden genomen met de installatie in bedrijf, of	Hoofd gebouwbeheer/ gebouwbeheerder	
	Moet de installatie buiten bedrijf worden gesteld en hoe lang gaat dit duren?	Hoofd gebouwbeheer/ gebouwbeheerder	
desinfectie	Welke desinfecteer maatregelen moeten worden genomen. Extra schok dosering biocide (alternerend biocide) Alternerend biocide Desinfectie met chloor	Gebouwbeheer / NALCO	

Beheersplan afwijkingen

1. PvA
2. Verantwoordelijkheden
3. Vaststellen acties
4. Verdelen acties
5. Informeren
6. Registreren

Activiteit	Omschrijving	Verantwoordelijke	datum
autoriteiten	Moeten de autoriteiten worden ingelicht? En zo ja welke autoriteiten worden ingelicht? GGD Arbodienst Milieudienst	Infectie Preventie	
informeren	Moeten het eigen personeel en eventueel derden worden geïnformeerd? Eigen personeel. Externe werknemers Bezoekers Omgeving	PR en V	
Pers	Informeren Pers	PR en V	
Onderzoek personeel	Is het nodig werknemers, patiënten / cliënten en bezoekers te controleren die mogelijk besmet zijn.	Infectie Preventie	
	Is eventuele medische nazorg van mogelijk besmette personen noodzakelijk?	Infectie Preventie	
PBM	Welke extra beschermingsmaatregelen dienen voor de werknemers en derden te worden genomen? Wie informeert werknemers? wie ziet daar op toe ?	Hoofd gebouwbeheer/ gebouwbeheerder/ Legionella coördinator	
Onderzoek oorzaak	Wie leidt het onderzoek naar de oorzaak van de calamiteit?	Hoofd gebouwbeheer/ gebouwbeheerder/ Nalco	
Vastleggen taakverdeling	Op grond van de eerste bijeenkomst van de stuurgroep wordt de taakverdeling vastgelegd en verspreid	Hoofd gebouwbeheer/ Legionella coördinator	
Uitvoeren acties	Uitvoeren van ieders taak	Hoofd gebouwbeheer/ Legionella coördinator	
Elimineren	Wegnemen oorzaak legionella groei volgens	Hoofd gebouwbeheer/	

Beheersplan afwijkingen

component benadering bij onderzoek naar + LEGIONELLA

1. Grondstof
2. **Leidingwaternet**
3. Aansluitleiding
4. Watervoorbehandeling
5. Sproeisectie
6. Verdamping
7. **Circulatiesysteem Waterbehandeling**
8. Verzamelbak
9. Toevoerlucht
10. Uitblaaslucht druppelvangers

11. MANAGEMENT

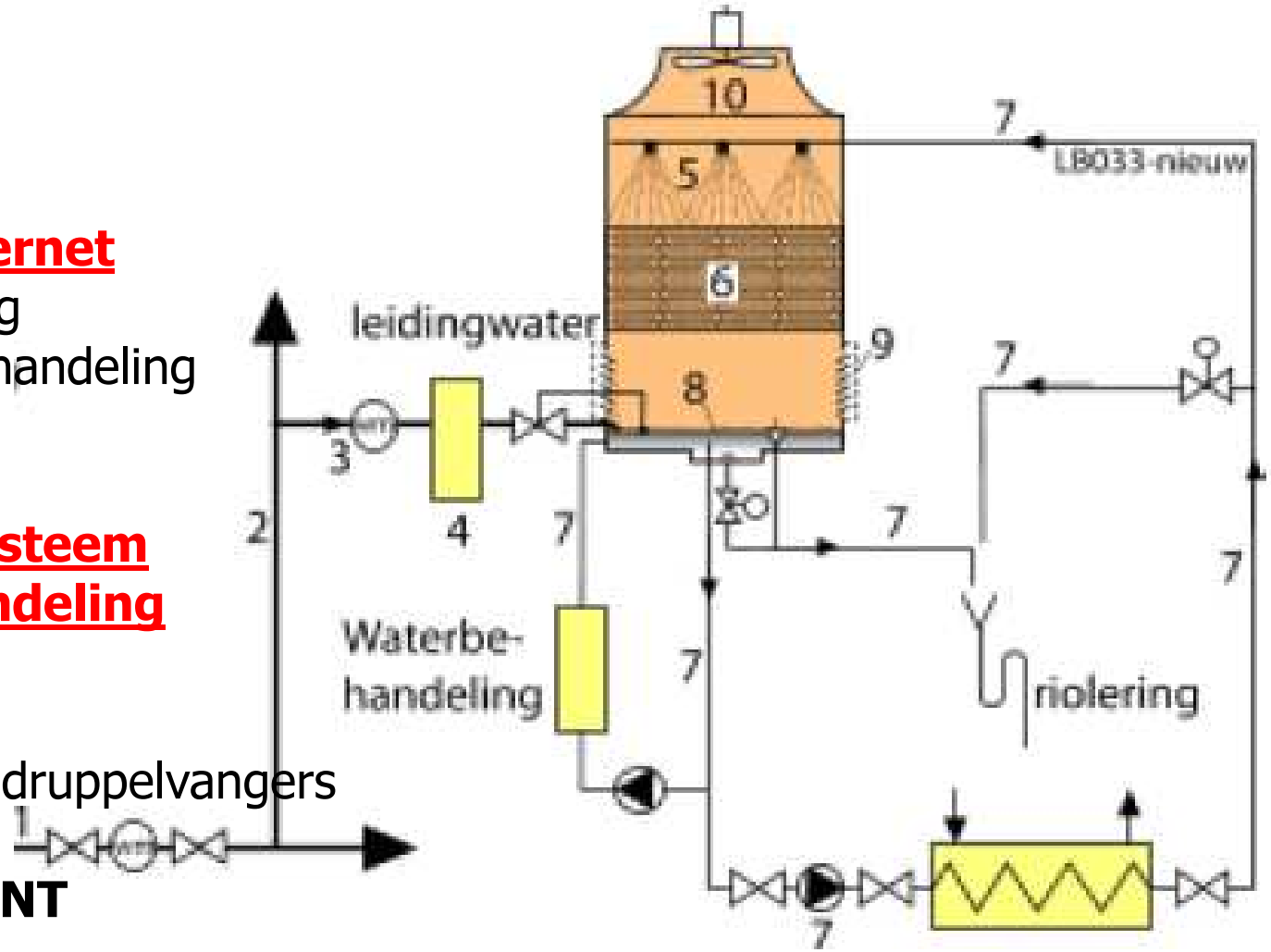

Wetgeving van kracht voor koeltoren

?